

10. évfolyam – fakultációs foglalkozás

Óraszám: 34 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

<i>Témakör neve</i>	<i>Óraszám</i>
1. A középkori Magyarország	10
2. A kora újkor	8
3. Törökkor Magyarországon	8
4. Alkotmányos királyság Angliában, forradalom Franciaországban	8
<i>Összes óraszám:</i>	<i>34</i>

1. A középkori Magyarország

Óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- felidézi a középkori magyar állam történetének fordulópontjait, legfontosabb uralkodóink tetteit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Jelentősebb Árpád-kori uralkodók tevékenységének, jelentőségének megismerése.
- A 14–15. századi magyar uralkodók politikai pályájának felidézése.
- Érvekkel alátámasztott vélemény megfogalmazása az egyes személyek cselekedeteiről, döntéseiről.
- A késő középkori magyar állam és az Oszmán Birodalom főbb összecsapásainak felidézése.
- Annak értékelése, hogy az Oszmán Birodalom terjeszkedő politikája milyen hatást gyakorolt a magyar történelemre.
- Mátyás hatalom-gyakorlásának jellemzése.

Fogalmak: kancellária, kettős kereszt, szászok, kunok, tatárok/mongolok, aranyforint, regálé, kapudó, kilenced, bandérium, perszonálunió, sarkalatos nemesi jogok, fő- és köznemes, szabad királyi város, bányaváros, mezőváros, kormányzó, szekérvár, végvár, szultán, szpáhi, janicsár, rendkívüli hadiadó, füstpénz, fekete sereg, zsoldos, Corvina, Szent Korona, Szent Korona-tan, Képes krónika.

Személyek: I. (Szent) László, Könyves Kálmán, III. Béla, II. András, IV. Béla, Szent Margit, I. (Anjou) Károly, I. (Nagy) Lajos, Luxemburgi Zsigmond, Hunyadi János, I. (Hunyadi) Mátyás.

Kronológia: 1222 az Aranybulla, 1241–1242 a tatárjárás, 1301 az Árpád-ház kihalása, 1308. I. Károly uralkodásának kezdete, 1335 a visegrádi királytalálkozó, 1351 I. (Nagy) Lajos törvényei, 1396 a nikápolyi csata, 1443–1444-es hosszú hadjárat, 1444 a várnai csata, 1453 Konstantinápoly eleste, 1456 a nándorfehérvári diadal, 1458–90 Mátyás uralkodása.

Topográfia: Buda, Muhi, Erdély, Horvátország, Visegrád, Lengyelország, Csehország, osztrák tartományok, Nikápoly, Várna, Nándorfehérvár, Kolozsvár, Kenyérmező, Oszmán Birodalom.

Javasolt tevékenységek

- Információgyűjtés Szent László kultuszáról a krónikák és néphagyományok tükrében.
- Folyamatábra készítése II. András politikai döntéseinek okairól és következményeiről.
- A 13. századi társadalmi rétegek azonosítása az Aranybulla szövegében.
- Az Árpádok európai dinasztikus kapcsolatainak ábrázolása térképen.
- A magyar igazságszolgáltatás gyakorlatának bemutatása Szent László és Könyves Kálmán törvényeinek elemzésével.
- Nándorfehérvár ostromának rekonstruálása különböző írásos és vizuális források alapján.
- Hunyadi János és Mátyás híres ütközeteinek felidézése, bemutatása térképvázlatok, írott források és animációk segítségével.
- A magyar középkor egy kiemelkedő helyszínének (pl. Pannonhalma, Diósgyőr, Székesfehérvár, Visegrád, stb.) bemutatása.

2. A kora újkor

Óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri a földrajzi felfedezések főbb eseményeit, s azok jelentőségét;
- bemutatja a reformáció és a katolikus megújulás folyamatát, főbb eseményeit;
- be tudja mutatni a kora újkor fő gazdasági és társadalmi folyamatait.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A felfedezők céljainak és útjainak bemutatása tematikus térképeken.
- Az új munkaszervezési formák bemutatása és összehasonlítása a céhes iparral.
- Az európai régiók közötti gazdasági és társadalmi különbségek felismerése.
- A reformáció okainak és következményeinek bemutatása.
- A reformáció egyes irányzatai terjedésének nyomon követése térképen.
- Vallás és politika összefonódásának felismerése.

Fogalmak: gyarmat, világkereskedelem, abszolutizmus, infláció, manufaktúra, tőke, tőkés, bérmunkás, kapitalizmus, bank, tőzsde, részvény, örökös jobbagység, reformáció, protestáns, evangélikus, református, anglikán, unitárius, vallási türelem, ellenreformáció, katolikus megújulás, jezsuiták, barokk.

Személyek: Kolumbusz Kristóf, Vasco da Gama, Ferdinánd Magellán, Luther Márton, Kálvin János, Habsburg-dinasztia, V. Károly, Loyolai (Szent) Ignác.

Kronológia: 1492-től az újkor, 1492 Amerika felfedezése, 1517 a reformáció kezdete, 1545 a tridenti zsinat megnyitása.

Topográfia: Spanyolország, India, London, Párizs/Versailles.

Javasolt tevékenységek

- A felfedezőutak irányainak követése és a korai gyarmatok elhelyezése térképen.
- Információk gyűjtése a korai gyarmatosítás módszereiről és következményeiről.
- Prezentáció készítése a földrajzi felfedezések Európára gyakorolt gazdasági hatásairól.
- Kiselőadás készítése a reformáció korának valamely jelentős személyiségéről.
- A témakörhöz kapcsolódó verseny- és korábbi érettségi feladatok megoldása.

3. Törökkor Magyarországon

Óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri a magyarság törökellenes küzdelmeit, azok fordulópontjait és hőseit; felismeri, hogy a magyar és az európai történelem alakulását meghatározóan befolyásolta a török megszállás.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A török hadjáratoknak és az ország három részre szakadásának bemutatása térképeken.
- A végvári élet felidézése különböző források (képek, irodalmi alkotások és filmek) alapján.
- A három részre szakadt ország gazdasági lehetőségeinek és szerepének értelmezése adatok, grafikonok, diagramok alapján.
- A török hódoltság hosszú távú hatásainak azonosítása.

Fogalmak: rendi országgyűlés, vilajetek, kettős adóztatási rendszer, végvárok, végvári katonák, hajdúk.

Személyek: I. Szulejmán, II. Lajos, (Szapolyai) János, I. Ferdinánd, Dobó István, Zrínyi Miklós (a szigetvári hős), Báthory István, Bocskai István, Bethlen Gábor, Zrínyi Miklós (a költő és hadvezér), I. Lipót, Savoyai Jenő.

Kronológia: 1526 a mohácsi csata, 1541 Buda eleste, 1552 Eger védelme, 1566 Szigetvár eleste, 1664 a vasvári béke, 1686 Buda visszafoglalása, 1699 karlócai béke.

Topográfia: Mohács, Kőszeg, Eger, Szigetvár, Habsburg Birodalom, Erdélyi Fejedelemség, Hódoltság, Magyar Királyság (királyi Magyarország), Pozsony, Gyulafehérvár, Bécs.

Javasolt tevékenységek

- A mohácsi csata eseményeinek felvázolása különböző források, animációk alapján.
- Politikai portré készítése a korszak kiemelkedő személyiségeiről (pl. Dobó István, Bethlen Gábor, Zrínyi Miklós).
- Államszervezeti ábrák értelmezése a Magyar Királyságról és az Erdélyi Fejedelemségről.
- Az országrészek és a fontosabb várak, csaták elhelyezése vaktérképen.

- A török kiűzése állomásainak nyomon követése térképen, információk gyűjtése a fontosabb eseményekről.
- A Habsburg-magyar konfliktusok okainak és eredményeinek vázlatos összegzése.

4. Alkotmányos királyság Angliában, forradalom Franciaországban

Óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri az angliai alkotmányos királyság kialakulásának folyamatát és működését;
- be tudja mutatni a francia forradalom kiváltó okait, jelentősebb fordulatait és Európára gyakorolt hatását.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Az angol alkotmányos királyság létrejötte folyamatának értelmezése
- A brit államszervezetet bemutató ábra értelmezése.
- Az Emberi és polgári jogok nyilatkozatában megjelenő felvilágosult elvek azonosítása.
- A francia forradalom jelentősebb fordulatainak értelmezése.

Fogalmak: protektorátus, restauráció, alkotmány, alkotmányos királyság, Jogok Nyilatkozata, miniszterelnök, felelős kormány, felvilágosodás, hatalmi ágak megosztása, népfelség, társadalmi szerződés, szabad verseny, cenzus, általános választójog, forradalom, diktatúra, jakobinus,

Személyek: Oliver Cromwell, Orániai Vilmos, Charles Louis Montesquieu, Maximilien Robespierre, Bonaparte Napóleon.

Kronológia: 1689 a Jognyilatkozat, 1789 a francia forradalom, 1804–1814/1815 Napóleon császársága.

Topográfia: Nagy-Britannia, Franciaország, Párizs.

Javasolt tevékenységek

- Az angol rendi és alkotmányos monarchia ábrájának összehasonlítása, a különbségek értelmezése.
- Információk gyűjtése az alkotmányos monarchia angliai hétköznapijairól, az emberek életmódjáról.
- Prezentáció készítése a franciaországi forradalom bekövetkezésének okairól.
- Információk gyűjtése a forradalom jelentősebb személyiségeiről.
- Vita rendezése a francia forradalom pozitív és negatív hatásairól.
- A témához kapcsolódó verseny- és érettségi feladatok megoldása.